

1

2

Dr. Tomi Trilar, ornitolog

// Marjana Ahačič

1: Dr. Tomi Trilar v tropskem deževnem gozdu v narodnem parku Kinabalu na Borneu v Maleziji. Kljub temu da je bila odprava namenjena preučevanju pojočih škržatov, je posnel še zvoke drugih žuželk, žab, ptičev in opic. foto: Katarina Prosenc Trilar

2: Že več kot trideset let povezan z delovanjem društva, tokrat v družbi popisovalcev leta 2009 v Mokronogu (sedi na najvišji stopnici). foto: Tomaž Jančar

Ornitolog dr. Tomi Trilar je ustanovni član DOPPS. Sicer naključno, kot pravi, a je že vsa tri desetletja trdno povezan z delovanjem društva. Sedem let je bil njegov tajnik, pravkar se je mu je iztekel drugi mandat v nadzornem svetu. Profesionalno se kot vodja kustodiata za nevretenčarje v Prirodoslovnem muzeju Slovenije ukvarja z raziskovanjem zajedavcev na vretenčarjih ter raziskuje škržate na Balkanu in v jugovzhodni Aziji. Veliko energije posveča zbiranju in vodenju slovenskega arhiva živalskih zvokov. Za Veterinarsko upravo RS opravlja vzorčenja divjih ptic, ki jih še vedno testirajo na ptičjo gripo.

Katere ptice pa v teh dneh prihajajo na vaš balkon? Jih imate ob obilici dela sploh čas opazovati?

»Deset mesecev z ženo živiva v stanovanju sredi Ljubljane in ugotovila sva, da je že z balkona mogoče videti vsaj trideset vrst. Tu blizu gnezdijo rumenonogi galebi; spomladi jih je mogoče skoraj vsak dan videti ali vsaj slišati. Na krmilnico prihaja le nekaj vrst: taščica, dva kosa, velika sinica, plavček, vrabci in mestni golobi. Sicer pa se letos veliko ljudi, tudi tisti, ki živijo blizu gozda, pritožuje, da vidijo zelo malo ptic.«

Pred tridesetimi leti, ko ste ustanavljali DOPPS, ste imeli verjetno bistveno več časa, da ste se odpravili v naravo, kot zdaj, ko živite v središču Ljubljane in imate v službi v

Prirodoslovnem muzeju Slovenije veliko dela.

»Ko smo ustanavljali DOPPS, sem bil še srednješolec. Da sem postal ustanovni član društva, je čisto naključje. Na ustanovno skupščino sem prišel, ker mi je zanj povedal profesor Jarc, moj učitelj biologije na kranjski Gimnaziji. Spomnim se, kako sem opazoval manjše skupine ljudi med pogovorom: najprej sem šel do ene, kjer so se pogovarjali o tem, kaj mora jesti kalin, da ohrani rdeče perje. Potem do druge, kjer so modrovali, kako križati zelenca in kanarčka ... In sem se začel spraševati, ali sem sploh prav prišel! No, potem sem opazil Geistra in Matvejeva, ki ga tedaj še nisem poznal, pa Dareta Šereta, ki sem ga poznal na videz, in si rekel, da sem morda vendarle na pravem mestu. Danes je pa tako: časa je seveda malo, a še vedno si ga kdaj pa kdaj vzamem za neobvezen sprehod v naravo.«

Pa gre lahko nekdo z vašim znanjem in izkušnjami v naravo »kar tako«, brez beležke, ne da bi ves čas analiziral tisto, kar vidi?

»O, jaz že dolgo ne beležim več, če nisem na popisu. Saj nima smisla popisovati vsako taščico, ki jo vidiš trikrat na dan ... Ja, lahko grem na Rožnik na sprehod. Seveda slišim vse, kar se oglasi, pa več kot tisti, ki so z mano, in včasih komu ne dam miru, ko ga opozarjam, kaj vse se oglašča ... analiziram pa ne več. Včasih tega nisem znal.«

Ni prav pogosto, da nekdo, ki je bil - četudi po naključju-ustanovni član DOPPS, vsa tri desetletja ostane dokaj intenzivno povezan z društvom, tako kot vi.

»Tako je prišlo. Sam sem z aktivnim delom v društvu začel zelo zgodaj, ko sem po prihodu iz vojske postal tajnik in na tem mestu ostal sedem let. Takrat je bilo društvo obvladljivo z nekaj člani izvršilnega odbora in tajnikom kot motorjem društva. Takoj za menoj je prišlo obdobje, ko je organizacija tako zrasla, da to ni bilo več mogoče in jo je bilo treba razširiti. Danes ima DOPPS celo zaposlene, česar si takrat, v socialističnih časih, sploh nismo mogli predstavljati. Zdaj se mi izteka drugi mandat v nadzornem odboru. Gre za bolj častno funkcijo, ki jo človeku navadno namenijo takrat, ko odsluži vse drugo ...«

Kako vidite spreminjajočo se vlogo društva? Kakšno je po vašem mnenju tisto pravo razmerje med opazovanjem, preučevanjem in varstvom ptic ter življenjskega okolja?

»Najti je treba pravo ravnotežje med opazovanjem entuziastičnih ljubiteljev, ki niti niso zainteresirani za to, da bi se šli neko veliko znanost ali naravovarstvo, med zbiranjem podatkov, ki jih lahko uporabimo v naravovarstvene namene, in med pravo znanostjo. Zdi se mi, da bi s količino izurjenih popisovalcev, kot jih ima DOPPS, z malce bolj ciljnim projekti ali s popisi na drugih mestih, kot se opravljajo zdaj, lahko dobili še bistveno več, kot dobimo zdaj, in tudi kaj dobrega objavili. Sicer pa je največja prednost DOPPS v tem, da je vpet v mednarodno skupnost. Ta ga je že v letih, ko smo se še iskali tako na varstvenem področju kot pri tem, kako zastaviti ornitološki atlas in kako izpeljati popise, da nam bodo prinesli rezultate, dobro in pravilno usmerjala.«

Pred nekaj leti ste se zelo aktivno vključili v debato okoli t.i. ptičje gripe. Kako na takratno dogajanje gledate z nekajletne distance in v perspektivi aktualne, tako imenovane nove prašičje gripe?

»Ptičja gripa je pomenila nevarnost, da se v 14 dneh podre dvajset let dela DOPPS in stroke v naravovarstvu. To je bil ključen razlog, da sva s Tomažem Miheličem tako aktivno sodelovala v javni debati. Številne skoraj neverjetne probleme je bilo treba rešiti kooperativno, na eleganten, včasih celo prefrigan način. Spomnim se, na primer, kako je mariborski župan zahteval, da se z Drave odstranijo vsi labodi. Pa smo mu rekli, naj policija kar pripelje ostrostrelce, ki bodo s prvim strelom pobili vseh 168 labodov. Seveda so, kot smo pričakovali, policisti takoj protestirali, češ da ne morejo streljati sredi mesta ...«

Smo se iz zgodbe kaj naučili?

»Ptičja gripa je bila bolj vaja za stvari, ki prihajajo zdaj. Nova gripa, oziroma prašičja gripa po izvoru, je precej bolj resna, ker se prenaša s človeka na človeka. Vse pandemije je treba jemati s skrajno resnostjo. Tako s stališča možnosti, da zdesetkajo populacijo divjih živali, kot s stališča dejstva, da lahko pomorijo kar velik del človeške populacije. Če bi bila nova gripa vse do konca tako intenzivna, kot je bila na začetku v Mehiki in pri prvih prenosih v ZDA, bi zagotovo nastal kar velik problem. Sama ptičja gripa pa je pustila cel kup odprtih vprašanj: zakaj se je pojavila točkovno, se širila zunaj vsake logike, zakaj je bila v Sloveniji samo na Dravi, na Hrvaškem pa le na dveh jezerih? Takšne nenavadnosti pogosto razpihujejo teorije zarote.« ●

3: Povod za izdajo knjige Gozdne ptice Slovenije, ki sta jo napisala skupaj z Alom Vrezcem, je bil dvojni zvočni CD *Gozdne ptice Slovenije* (Trilar, T. (2002): *Gozdne ptice Slovenije*, Prirodoslovni muzej Slovenije).

4: Nepogrešljiv pripomoček vsakega, ki se resneje ukvarja s popisovanjem ptic, je tudi zvočni CD *Ljubljansko barje, skrivnostni svet živalskega oglašanja*, na katerem so predstavljeni zvoki kar 82 vrst ptic (Trilar, T. (1999): *Ljubljansko barje, skrivnostni svet živalskega oglašanja*, Prirodoslovni muzej Slovenije).

5: Eden izmed zajedavcev na vretenčarjih, s katerimi se profesionalno ukvarja dr. Tomi Trilar, je tudi galebji perojed *Saemundsonia lari*. foto: Tomi Trilar